C/2025/4210

20.8.2025

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru

Zajištění vyváženosti evropského energetického systému

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(C/2025/4210)

Zpravodaj: **Zsolt KÜKEDI**

Spoluzpravodaj: **Philippe CHARRY**

Poradci	László SZABÓ (pro zpravodaje) Véronique CHAPPELART (pro spoluzpravodaje)
Rozhodnutí plenárního shromáždění	23. 1. 2025
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
Odpovědná sekce	sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	27. 5. 2025
Přijato na plenárním zasedání	19. 6. 2025
Plenární zasedání č.	597
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	140/3/1

1. Závěry a doporučení

Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV):

1.1 vítá, že se Evropská komise snaží vytvořit stabilní, cenově dostupný a udržitelný rámec pro dodávky energie podnikům a spotřebitelům;

1.2 považuje cenovou dostupnost energie, uhlíkovou neutralitu a energetickou bezpečnost za hlavní cíle vyváženého energetického systému;

1.3 podporuje další změny na trhu s energií v EU s cílem dosáhnout do roku 2050 klimatické neutrality, což je hlavním cílem. Zároveň zdůrazňuje, že regulace vnitřního trhu s energií by měla být naplánována tak, aby byly minimalizovány dopady spekulativních obchodních praktik a krátkodobých výkyvů cen a byla zaručena bezpečnost dodávek, stabilní a předvídatelné ceny a distributivní účinky. Je třeba zaručit přístup k cenově dostupné energii pro všechny;

1.4 upozorňuje, že evropští občané platí za energii podstatně více než obyvatelé řady jiných regionů, zejména v Asii a ve Spojených státech, což narušuje konkurenceschopnost. Vysoké ceny energie nutí podniky, především ve zpracovatelském průmyslu, aby přesunuly výrobu jinam nebo svou činnost ukončily. Tyto problémy je třeba neprodleně řešit, aby se zamezilo riziku další ztráty pracovních míst;

1.5 poukazuje na to, že řada členských států neprovedla reformu trhu s elektřinou ve stanovené lhůtě, v důsledku čehož se výhody předvídatelného stanovování cen a dynamických tarifů projevily až se zpožděním;

1.6 zdůrazňuje, že je třeba zvětšit flexibilitu prostřednictvím cenově dostupných řešení skladování, inovativních technologií, nových účastníků trhu a pobídek. K vyrovnání nabídky a poptávky je nutné, aby byla zachována výroba v základním zatížení (v jaderných nebo plynových elektrárnách) a rozmanitá skladba čistých zdrojů energie. Nedávný výpadek proudu ve Španělsku a Portugalsku připomíná Evropě naléhavou nutnost investovat do moderní, navzájem dobře propojené energetické sítě, která by zajistila spolehlivou záložní výrobu, zahrnovala sofistikovaný systém varování v reálném čase umožňující snížit spotřebu energie a zaručila kybernetickou bezpečnost sítě;

1.7 vyzdvihuje nutnost zvýšit flexibilitu a účinnost, úlohu odezvy strany poptávky, inteligentní spotřebu a decentralizovanou výrobu energie z obnovitelných zdrojů. EHSV vyzývá k provádění osvětových kampaní, zavádění řešení zvyšujících účinnost a uplatňování obchodních modelů, které podporují sdružování drobných spotřebitelů a výrobců;

1.8 požaduje rychlejší přeshraniční propojení a modernizaci infrastruktury s cílem dokončit energetickou unii a posílit vnitřní toky energie;

1.9 podporuje výzvu Komise, aby bylo členským státům doporučeno dočasně snížit daně a poplatky s cílem omezit vysoké náklady, jak je uvedeno v Akčním plánu pro cenově dostupnou energii. EHSV zdůrazňuje, že musí být zachována konkurenceschopnost evropských cen energie v celosvětovém měřítku i mezinárodní konkurenceschopnost evropského hospodářství;

1.10 vyzývá k prozkoumání možností, jak lépe využít nedostatečně využívané zdroje (např. geotermální energii k výrobě elektřiny nebo bioplyn pro místní výrobu) a urychlit inovace (účinnost, digitalizaci, flexibilitu rozvodné sítě, odvětvovou integraci) prostřednictvím cílených investic a nástrojů ke snížení rizik;

1.11 navrhuje, aby EU společně s členskými státy vypracovala flexibilní, ale stabilní plán pro členské státy závislé na fosilních palivech. EHSV vítá energetické politiky, které umožňují zapojení občanů, společné plánování, společenské přijetí a rámec pro spravedlivý přechod;

1.12 doporučuje zpřístupnit decentralizovanou výrobu energie z obnovitelných zdrojů (prozumenti a energetická společenství) odstraněním regulačních nedostatků a zamezením střetům zájmů;

1.13 doporučuje stanovit strukturované a smysluplné zapojení mládeže do všech fází přípravy politik týkajících se energetiky, a to prostřednictvím mechanismů, jako jsou rady mládeže, poradní skupiny a ověřování dopadu předpisů EU na mladé lidi, které budou součástí rozsáhlých hodnocení dopadu právních předpisů v oblasti energetiky;

1.14 navrhuje vypracovat evropský akční plán pro přechodovou stabilitu, včetně posouzení dopadu z hlediska přechodových stavů, závazných norem dynamické reakce na změny frekvence (umělá setrvačnost), testování přechodové odezvy u nových zařízení (ukládání s možností rychlé odezvy), protokolu odlehčování sítě na základě frekvence a každoročního podávání zpráv o setrvačnosti systému v celé EU;

1.15 vítá oznámení Komise, že se nyní konečně začne konkrétněji zabývat posílením postavení občanů v rámci spravedlivé energetické transformace a vypracováváním oznámeného balíčku opatření v oblasti energetiky určených občanům. EHSV je připraven podílet se na utváření tohoto procesu.

2. **Obecné připomínky**

2.1 V krátkodobém horizontu zajišťují vyváženost evropského energetického systému a tím i stabilní, cenově dostupné a udržitelné dodávky energie obnovitelné, fosilní a jaderné zdroje energie. Z dlouhodobého hlediska se postupně přechází na čisté zdroje energie. Proto je nutné uvést do rovnováhy přerušovanou výrobu s výrobou stálou, regulovatelné zdroje se zdroji neregulovatelnými a vyrovnat rozdíly v zásobování energií mezi jednotlivými regiony.

2.2 Evropský trh s energií musí být uzpůsoben tak, aby byl nejpozději do roku 2050 splněn cíl klimatické neutrality, a to v kombinaci s dalšími cíli, jako je bezpečnost dodávek, stabilní a dostupné ceny a zaručení přístupu k energii.

2.3 Podle EHSV má vytvoření vyváženého evropského energetického systému tři hlavní předpoklady: cenově dostupnou energii, uhlíkovou neutralitu a energetickou bezpečnost. K jejich naplnění je nutné učinit zásadní kroky, mj. přejít na čisté zdroje energie, provést elektrifikaci, zlepšit připojení k síti, diverzifikovat zdroje, zlepšit skladování a řízení, prosazovat oběhové hospodářství a efektivitu, zvyšovat povědomí o dostatku, sladit politiky z různých oblastí a investovat do výzkumu a inovací s cílem zajistit energetickou bezpečnost a rovnost.

2.4 EU posílila právní rámec, aby urychlila využívání obnovitelných zdrojů energie, zvýšila energetickou účinnost a zlepšila fungování systému obchodování s emisemi (ETS). Energetická unie má sjednotit trhy a zároveň zajistit udržitelnost. Cílem Zelené dohody je dosáhnout do roku 2030 snížení emisí o 55 %, do roku 2040 o 90 % a klimatické neutrality do roku 2050. To si vyžádá zásadní změny ve výrobě a distribuci energie.

2.5 Dosáhnout rovnováhy mezi zdroji energie není snadný úkol. Obnovitelné zdroje snižují závislost na fosilních palivech, ale jsou nestabilní. Flexibilnější zdroje, jako je vodní energie a plyn, jsou zas nerovnoměrně rozloženy. Již tak obtížnou situaci ještě komplikují omezené možnosti skladování a výkyvy na trhu. EU se tyto problémy snaží řešit prostřednictvím modernizace sítě, nových řešení skladování a kapacitních mechanismů.

2.6 V Kompasu konkurenceschopnosti, který byl zveřejněn v roce 2025, si Evropská komise stanovila cíl vyvážit dekarbonizaci hospodářskými inovacemi a modernizací průmyslu. V Dohodě o čistém průmyslu bylo splnění cílů v oblasti klimatu a konkurenceschopnosti provázáno s prováděním strategie růstu a prosperity. Za tímto účelem byl přijat Akční plán pro cenově dostupnou energii, v němž se doporučuje v krátkodobém horizontu snížit ceny energie. Tento plán je však v rozporu s Paktem o stabilitě, jenž neponechává členským státům žádný prostor k urychlení strukturálních reforem zaměřených na úsporu nákladů a posílení našich energetických systémů, aby byly odolné vůči budoucím cenovým otřesům. V plánu se nicméně neberou v potaz hlavní faktory, které způsobují vysoké ceny energie – vysoké náklady na dovoz zemního plynu, vysoké ceny povolenek v rámci systému EU ETS I a nedostatek zdrojů energie k uspokojení rostoucí poptávky po elektřině.

2.7 EHSV podporuje záměr Komise uskutečnit nedávno oznámené strategie a akční plány a předkládá v tomto stanovisku další návrhy, jak zajistit, aby byl evropský energetický systém cenově dostupný a klimaticky neutrální, a zároveň zohlednit dosud nevyužité kapacity (např. geotermální energie a bioenergie), národní a regionální územní specifika, konkurenceschopnost, bezpečnost, dekarbonizaci a spravedlivou transformaci v rámci skutečné a nezávislé energetické unie.

3. **Konkrétní připomínky**

3.1 Díky obnovitelným zdrojům energie klesly náklady a emise, a solární a větrná energie se tak staly konkurenceschopnými. Jejich závislost na počasí je však příčinou nestálých dodávek a cen. Omezené možnosti skladování a zastaralé sítě způsobují přetížení a nevyváženost. Klíčem k transformaci jsou inovace. Inteligentní sítě, odvětvová integrace, umělá inteligence a digitální technologie zvyšují účinnost, spolehlivost a flexibilitu a zároveň stimulují zaměstnanost a průmyslovou výrobu.

3.2 Opatření k lepší integraci obnovitelných zdrojů energie do evropského energetického systému a ke zlepšení struktury unijního trhu s elektřinou vstoupila v platnost v polovině roku 2024 ([1]), ne všechny členské státy je nicméně zvládly provést do vnitrostátního práva ve stanovené lhůtě, tedy do 17. ledna 2025. To brání rozvoji flexibilního trhu s elektřinou a dostupným cenám elektřiny.

3.3 V uvedeném rámci má pro vyvážený energetický systém EU zásadní význam technologická neutralita, jelikož zaručuje energetickou bezpečnost, nákladovou efektivitu a inovace, aniž by upřednostňovala konkrétní zdroje. Různorodá skladba zdrojů energie snižuje závislost na jednom konkrétním zdroji a hospodářská soutěž umožňuje činit pokroky v oblasti účinnosti a udržitelnosti. Členské státy si díky ní mohou rovněž zvolit takové řešení, které odpovídá jejich zdrojům a potřebám, a zároveň se přizpůsobovat novým technologiím, jako je vodík nebo moderní způsoby skladování. Bude-li EU i nadále uplatňovat technologicky neutrální přístup, může vybudovat odolný, nákladově efektivní a perspektivní energetický systém.

([1]) VizNařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1747 ze dne 13. června 2024, kterým se mění nařízení (EU) 2019/942 a (EU) 2019/943, pokud jde o zlepšení uspořádání unijního trhu s elektřinou (Úř. věst. L, 2024/1747, 26.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj) a Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1711 ze dne 13. června 2024, kterou se mění směrnice (EU) 2018/2001 a (EU) 2019/944, pokud jde o zlepšení uspořádání unijního trhu s elektřinou (Úř. věst. L, 2024/1711, 26.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj).

3.4 Energetický systém EU se mění v závislosti na energetických společenstvích a zapojení spotřebitelů (nebo prozumentů). Je důležité mít na paměti, že energetická společenství pomáhají vyvážit nabídku a poptávku a jejich úloha ve vyváženém energetickém systému se musí zvýšit. EHSV již dříve zdůraznil, jakým přínosem pro transformaci energetiky je zčásti soběstačný a zčásti síťový model samovýrobců z řad jednotlivců či organizací ([2]), který umožňuje snížit závislost na rozvodné síti a motivovat k uvědomělejší spotřebě energie. Místní, komunitní výroba energie z obnovitelných zdrojů zvyšuje bezpečnost a měla by vést k poklesu nákladů a k omezení zátěže rozvodné sítě tím, že pokryje místní poptávku. Zároveň by měla zapojit místní orgány a mladé podnikatele do řízení decentralizovaných, flexibilních a odolných energetických systémů. To vyžaduje úzkou spolupráci mezi provozovateli distribučních soustav a energetickými společenstvími, aby se podpořilo investování do nově zakládaných energetických společenství a budování místních skladovacích kapacit. Pro provozovatele distribučních soustav je třeba zavést pobídky k zavádění těchto systémů místní výroby, protože jejich zájmy a motivace v oblasti energetiky se často rozcházejí. Vytváření energetických společenství je navíc ztíženo tím, že jsou členské státy dosti liknavé. Problémem je i nadále také energetická chudoba a přijetí ze strany veřejnosti.

3.5 Evropský energetický systém se mění, tím jak přibývají obnovitelné zdroje energie, a to vyžaduje lepší určování cen a stabilitu. Solární a větrná energie expandují, nicméně stabilní zdroje např. z geotermálních, vodních a jaderných elektráren hrají při poskytování elektřiny pro pokrytí základní spotřeby v některých členských státech i nadále svou roli. Energie z nejlevnějších zdrojů (např. větrná a sluneční energie, která má téměř nulové mezní náklady) se dodává jako první, ale dodávky ve špičkách musí být pokrývány flexibilními a pokud možno bezuhlíkovými záložními zdroji s rychlým startem (např. (bio)plyn, vodík a řešení skladování), přičemž je třeba si uvědomit, že větší závislost na těchto vyrovnávacích zdrojích je spojena s vyššími systémovými náklady.

3.6 Rozmach obnovitelných zdrojů energie mění podobu trhu a oslabuje úlohu výroby energie z fosilních paliv i zdrojů, které se při ní využívají. Poptávka po elektřině v Evropě v uplynulých deseti letech stagnovala. Tradiční zařízení se potýkají s problémem nižšího počtu provozních hodin a rostoucích nákladů, takže mnohá z nich jsou již zastaralá. Kapacitní mechanismy udržují některé z nich v pohotovosti v zájmu zajištění stability sítě. Elektrifikace a digitalizace však poptávku po elektřině brzy zvýší.

3.7 Klíčem k zajištění stability systému jsou nová řešení, jako je skladování energie, flexibilita poptávky, odvětvová integrace a začlenění obnovitelných zdrojů energie do vyrovnávacích trhů.

3.8 Vysoké ceny energie jsou známkou nutnosti investovat do stabilizace systému. Prudký růst cen kvůli nedostatečné dostupnosti obnovitelných zdrojů a vysoké poptávce ukazuje na nutnost flexibility.

EHSV se domnívá, že by se mělo investovat do následujících klíčových oblastí:

— skladování energie: baterie, přečerpávací vodní elektrárny a zásobníky tepla (např. písek nebo voda) vyvažují nabídku a poptávku, vyžadují však značné investice. Z přebytků energie lze také vyrábět nízkouhlíkový a zelený vodík jako zásobník;

— flexibilní výroba: (bio)plynové a vodíkové elektrárny s rychlým startem pomáhají vyrovnávat dodávky při výkyvech energie z obnovitelných zdrojů;

— decentralizovaní výrobci: menší výrobci energie z obnovitelných zdrojů (např. solární parky), kteří vyrobenou energii využívají k uspokojování místních potřeb a zajišťují tak flexibilitu systému;

— odezva strany poptávky: inteligentní technologie umožňují podnikům a domácnostem přesunout spotřebu energie na dobu mimo špičku za levnější tarif;

— propojení: v integrované energetické unii se členské státy musí při uspokojování svých potřeb v oblasti energie spoléhat také na sebe navzájem. Přeshraniční obchodování by mělo být podporováno prostřednictvím propojovacích vedení;

— bezpečnost dodávek: předpokladem nepřetržitých a předvídatelných dodávek energie je pružnější energetický systém a větší skladovací kapacita, a to je základní podmínka hospodářské a sociální stability;

([2]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Podpoře úsilí o uskutečnění ekologické a energetické transformace a dosažení hospodářské a sociální rovnováhy prostřednictvím individuální a kolektivní vlastní spotřeby energie“ (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C, C/2024/873, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/873/oj).

— rozvoj výroby a produkčních kapacit: Evropa musí snížit svou vnější závislost na technologiích, zlepšit bezpečnost dodávek, vytvořit pracovní místa a podporovat průmyslový rozvoj navýšením svých vlastních výrobních kapacit v oblasti skladování energie, skladování tepla a zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů;

— diverzifikace a zkoumání nových zdrojů energie: EU by měla aktivně zkoumat nové zdroje energie, zejména ve strategických oblastech, a zvýšit tak bezpečnost energetického systému, snížit závislost a zároveň získat geopolitické výhody.

3.9 Nedávné incidenty na Pyrenejském poloostrově jsou dokladem zvyšující se zranitelnosti evropské energetické sítě. Tyto krátkodobé, ale kritické situace nerovnováhy způsobené náhlými změnami, jako je odpojení velkých generátorů nebo elektrického vedení, mohou způsobit závažné kolísání frekvence a napětí, které mohou vyvolat kaskádové výpadky. Na rozdíl od minulosti mají dnešní energetické soustavy vyšší podíl obnovitelných zdrojů energie (solární, větrná) na bázi střídačů, které ze své podstaty nemají fyzickou setrvačnost. To zvyšuje náchylnost k rychlým odchylkám frekvence. Stabilita moderní sítě proto vyžaduje:

— umělou setrvačnost: povinnost, aby všechny nové elektrárny na bázi střídačů byly s to dynamicky reagovat na změny frekvence;

— ukládání s možností rychlé odezvy: celounijní požadavky na rezervní kapacity systémů uchovávání energie, které jsou s to reagovat při incidentech během milisekund;

— zdokonalené protokoly odlehčování sítě: harmonizovaný rámec EU pro automatické a postupné odpojování průmyslových zařízení od sítě s cílem chránit celkovou integritu soustavy;

— koordinaci střídavého i stejnosměrného proudu: povinné protokoly přechodové koordinace pro všechna hybridní (střídavý i stejnosměrný proud) propojovací vedení, aby se zabránilo destabilizujícím zpětným vazbám;

— platformu pro koordinaci v reálném čase: zřízení střediska EU pro digitální sledování sítě s cílem umožnit přeshraniční monitorování a automatickou odezvu na mimořádné události.

4. **Cíle, jichž se má dosáhnout**

4.1 EU usiluje v rámci Zelené dohody o dosažení klimatické neutrality do roku 2050, přičemž do roku 2030 se mají snížit emise o 55 % a podíl energie z obnovitelných zdrojů má činit 32 %. Kvůli politikám, jako je systém obchodování s emisemi (ETS), jsou průmyslová odvětví nucena zavádět čistších technologie. Energetická unie koordinuje úsilí jednotlivých států o zajištění dodávek a splnění cílů v oblasti klimatu. Programy financování, jako je Horizont Evropa a Fond pro spravedlivou transformaci, podporují dotčené regiony a odvětví.

4.2 EU podporuje přeshraniční energetické vazby prostřednictvím projektů, jako je TEN-E, které upřednostňují klíčovou infrastrukturu, včetně vedení vysokého napětí, s cílem zlepšit propojení mezi členskými státy.

4.3 Vyvážený energetický systém využívá více zdrojů:

— fosilní paliva jako dočasné řešení, ačkoli jejich úloha slábne,

— jadernou energii kvůli stabilním, nízkouhlíkovým dodávkám energie,

— zelený a nízkouhlíkový vodík a fosilní plyn se zachycováním a ukládáním uhlíku (CCS) jako flexibilně použitelné zdroje energie,

— obnovitelné zdroje energie se skladováním a nákladově efektivními technologiemi kvůli spolehlivosti.

4.4 Diverzifikace obnovitelných zdrojů energie má klíčový význam pro bezpečnost dodávek v EU, snižování emisí a rostoucí poptávku. K hlavním oblastem patří:

— větrná energie (na pevnině i na moři), která je na vzestupu zejména v Severním moři,

— solární energie, která se rychle rozvíjí v Maďarsku, Španělsku, Itálii a Německu,

— energie z biomasy a geotermální energie, využívané ve specifických regionech,

— vodní energie, i nadále důležitá, ale s omezeným růstem.

4.5 Ke klíčovým oblastem investic patří:

— modernizace infrastruktury,

— propojení energetických soustav,

— těžební kapacity,

— všechny čisté zdroje energie, včetně zeleného a nízkouhlíkového vodíku, za účelem dekarbonizace průmyslu a dopravy a fosilních plynů (v rámci CCS) ve formě flexibilně využitelných elektráren,

— elektrifikace,

— inteligentní sítě k lepšímu začlenění větrné a solární energie a k rozšíření možností flexibility.

Energie z fosilních zdrojů a jaderná energie jsou v krátkodobém horizontu nadále důležité v řadě zemí. Plyn je nadále důležitý, nicméně EU snižuje svou závislost na něm, zejména na plynu z Ruska. Jaderná energie je hlavním čistým zdrojem energie v zemích, které ji hodlají využívat i v budoucnu.

4.6 Navzdory výše uvedenému úsilí přetrvávají problémy, mezi něž patří:

— vysoké náklady: propojení a ukládání energie do baterií vyžaduje značné investice. Pravidla v oblasti životního prostředí a zdraví jsou již nyní na celém světě přísná a často brzdí provádění významných infrastrukturních projektů. Evropská komise by měla navrhnout zavedení mechanismu, který by vyvažoval veřejný zájem a předpisy,

— regulace: koordinace přeshraničních toků elektřiny je složitá a způsobuje regulační a tržní problémy,

— závislost: solární a bateriová zařízení obvykle pocházejí ze třetích zemí, proto je k zajištění energetické nezávislosti Evropy nutná skutečná evropská průmyslová politika,

— souhlas veřejnosti: větrné turbíny nebo nová elektrická vedení, zejména vedení vysokého napětí, narážejí na nesouhlas místních obyvatel kvůli obavám o životní prostředí a estetickým výhradám. EHSV navrhuje řešení, jak místní podporu zvýšit.

4.7 Vyvážený energetický systém musí zohledňovat různé potřeby členských států, od průmyslových regionů po regiony méně rozvinuté, a zajistit spravedlivý přechod bez prohlubování sociálních nerovností. Některé členské státy jsou prozatím nuceny se spoléhat na fosilní zdroje mnohem více, než by bylo žádoucí. Navzdory cílům plánu REPowerEU využívá několik členských států i nadále ve značné míře fosilní paliva, z nichž nejvýznamnější jsou zemní plyn a uhlí. Tyto příklady chybějící flexibility jsou pro Evropskou komisi motivací k tomu, aby s těmito zeměmi spolupracovala a pomohla jim přejít na čistší, cenově dostupnější energii. Omezení případů, kdy je nedostatek energie, má rozhodující význam pro zajištění spravedlnosti a udržitelnosti a pro transformaci energetiky a představuje řešení problémů, například nerovného přístupu, vysokých nákladů a regionálních rozdílů v oblasti zdrojů energie, zejména ve východní a jižní Evropě.

4.8 Součástí úsilí o snížení rozdílů v oblasti energie jsou následující opatření:

— zajistit přístup k energii: modernizace infrastruktury v odlehlých a méně rozvinutých oblastech s cílem zajistit spolehlivé dodávky energie za dostupné ceny,

— snížit energetickou chudobu: dotace a pomoc domácnostem s nízkými příjmy při řešení nákladů na energii,

— provádět energetickou modernizaci: zlepšení energetické účinnosti budov v zájmu snížení dlouhodobých výdajů.

4.9 Přechod na obnovitelné zdroje energie může prohloubit rozdíly, není-li přístup k novým technologiím rovnoměrný. EU zajišťuje spravedlivou transformaci prostřednictvím následujících opatření:

— Fond pro spravedlivou transformaci a Modernizační fond: podporují regiony závislé na fosilních palivech financováním transformace průmyslu a odborné přípravy pracovníků,

— komunitní energetické projekty: podporují místní iniciativy v oblasti energie z obnovitelných zdrojů s cílem snížit závislost na velkých energetických společnostech,

— energetická účinnost: investice do energeticky účinných budov, dopravy a průmyslu snižují spotřebu energie a zlepšují životní podmínky,

— soudržnost politik: sladění energetických politik v celé EU s cílem zaručit spravedlivé ceny, rovný přístup a technologickou neutralitu,

— vzdělávání a osvěta: propagace návyků úspory energie prostřednictvím kampaní podporovaných EU.

4.10 EHSV zdůrazňuje, že vyrovnávání rozdílů v oblasti energetiky v EU vyžaduje investice do infrastruktury, sociální podpory, podpůrných daňových politik, spravedlivé transformace a koordinovaných politik. Při transformaci musí být zohledněny zranitelné skupiny obyvatel a znevýhodněné regiony.

4.11 V souvislosti s přechodem EU k udržitelnosti zdůrazňuje EHSV potřebu kvalifikovaných pracovníků v odvětví energetiky. K hlavním oblastem odborných znalostí patří jaderná energie a energie z obnovitelných zdrojů (větrná a solární energie, vodní energie a geotermální energie) a inteligentní řízení elektrizační soustavy. Vyzdvihuje význam atraktivních pracovních míst s konkurenceschopnými mzdami, možnostmi profesního růstu a pracovními podmínkami s cílem řešit nedostatek kvalifikovaných pracovníků a podporovat odolné pracovní síly v energetice. EHSV naléhá na členské státy, aby investovaly do vzdělávání, zvyšování kvalifikace a mobility, zahrnuly téma energie z obnovitelných zdrojů, klimatu a udržitelnosti do vzdělávacích programů a podporovaly mladé podnikatele a startupy v odvětví čisté energie.

4.12 EHSV si je vědom skutečnosti, že transformace energetiky sice vytváří nová pracovní místa, nicméně je třeba i nadále řešit nedostatky v odborné přípravě a mobilitu pracovních sil. Členské státy musí v zájmu udržitelné energetiky investovat do vzdělávání a odborné přípravy.

4.13 Kromě cílených dotací a modernizace infrastruktury EHSV podporuje rozvoj komunitních energetických družstev, aby bylo zajištěno, že občané – zejména mladí lidé a zranitelné skupiny – převezmou odpovědnost a kontrolu nad místní výrobou energie z obnovitelných zdrojů.

5. **Nutnost dalších opatření**

5.1 EHSV uznává, že během transformace může být nezbytné dočasně vyrovnávat dodávky za pomoci zemního plynu, dokud nedojde k pokroku v oblasti skladování energie a systémů řízených poptávkou. Fosilní paliva sice nejsou dlouhodobým řešením, ale v zemích závislých na plynu pomáhají v krátkodobém horizontu stabilizovat systém. Zároveň s tím je však třeba vyvíjet čistší technologie, aby měla spotřeba plynu jen dočasný charakter. Nové plynové elektrárny by měly být připraveny na CCS nebo možnost přechodu na vodík po roce 2030.

5.2 Geotermální energie má významný potenciál i mimo oblast vytápění. EHSV na její význam upozornil již ve stanovisku TEN/843 – Potenciál geotermální energie z hlediska ekologické transformace ([3]). Maďarské předsednictví EU v zájmu urychlení jejího šíření pomohlo s přijetím společného prohlášení. Geotermální energie hraje při přechodu Evropy na místní, udržitelný a nákladově efektivní systém klíčovou roli. V rámci balíčku předpisů o udržitelné bezpečnosti dodávek energie z roku 2016 EU uznala, že geotermální energie je stabilním zdrojem dodávek energie pro základní zatížení, který vyvažuje kolísavé obnovitelné zdroje energie, jako je větrná a solární energie. EHSV vyzývá Komisi, aby vypracovala komplexní geotermální strategii pro výrobu tepla i elektřiny, která by pomohla diverzifikovat skladbu zdrojů energie, snížit dovoz a posílit místní energetické systémy.

5.3 Klíčovou roli při dekarbonizaci Evropy a v souvislosti s bioekonomikou a transformací energetiky může hrát bioplyn. Členské státy by do roku 2030 mohly vyrobit až 40 miliard metrů krychlových biometanu, do roku 2040 až 101 miliard metrů krychlových a do roku 2050 až 150 miliard metrů krychlových ([4]). EHSV vyzývá Komisi, aby výrobu bioplynu a biometanu podporovala více.

5.4 Rozhodující význam pro flexibilní a spolehlivou rozvodnou síť má její modernizace. Ve stanovisku TEN/771 – Veřejné investice do energetické infrastruktury jako součást řešení klimatických otázek ([5]) EHSV požadoval veřejné investice do energetické infrastruktury a uznal, že při podporování obnovitelných zdrojů energie je rozvoj této infrastruktury ve veřejném zájmu. To by mělo obnášet nejen modernizaci, ale i zohledňování takových řešení, jako je odezva strany poptávky, aby klesla poptávka ve špičce a snížily se náklady.

([3]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru – Potenciál geotermální energie z hlediska ekologické transformace (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C, C/2025/111, 10.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/111/oj).

([4]) Decoding Biogases 2025.

([5]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Veřejné investice do energetické infrastruktury jako součást řešení klimatických otázek (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 486, 21.12.2022, s. 67).

5.5 Ve stanovisku TEN/837 – Budoucnost dodávek a cen elektrické energie v EU ([6]) EHSV navrhl, že by členské státy mohly mít státem podporovaného tvůrce trhu (vládní e-agenturu), který by pomáhal stabilizovat ceny elektřiny, s cílem zajistit klimatickou neutralitu, bezpečnost dodávek a cenově dostupnou energii.

5.6 Kromě toho by měl být každý nový projekt síťové infrastruktury nebo propojovacího vedení v rámci TEN-E posuzován nejen z pohledu ekonomické efektivity, ale také pokud jde o jeho přínos z hlediska přechodové stability a setrvačnosti. Podobně by ve směrnici o obnovitelných zdrojích energie mělo být stanoveno, že všechna zařízení na bázi střídačů musí být s to dynamicky reagovat na změny frekvence, aby se podpořila stabilita soustavy při zátěži.

5.7 Vzhledem k nedávným incidentům na Pyrenejském poloostrově EHSV doporučuje Komisi, aby zvážila vypracování následujících návrhů právních předpisů na úrovni EU:

— aktualizace nařízení o TEN-E tak, aby v něm byla stanovena povinnost provádět u všech nových projektů propojovacího vedení a elektrizačních soustav posouzení dopadů z hlediska přechodových stavů;

— změna směrnice o obnovitelných zdrojích energie s cílem stanovit, aby všechny elektrárny na bázi střídačů byly s to dynamicky reagovat na změny frekvence;

— povinnost zahrnout ukládání s možností rychlé odezvy do strategií vyrovnávání sítě a urychlit jejich provádění;

— přijetí harmonizovaného unijního protokolu odlehčování sítě na základě frekvence, který by zahrnoval závazky týkající se kapacity na straně průmyslové poptávky;

— zohlednění výše uvedených změn v evropském akčním plánu pro přechodovou stabilitu, včetně závazných norem umělé setrvačnosti, testování přechodové odezvy u nových zařízení a každoročního podávání zpráv o setrvačnosti systému v celé EU.

5.8 Trh s energií se musí přizpůsobit rostoucímu podílu obnovitelných zdrojů. Vysoká volatilita cen může v dlouhodobém horizontu vést k tomu, že budou činěna špatná investiční rozhodnutí. V Dohodě o čistém průmyslu se požaduje stabilizovat ceny prostřednictvím dlouhodobých smluv, zejména smluv o nákupech elektřiny (PPA), čímž bude zaručen technologicky neutrální přístup. Pomocí kapacitních odměn a dvousměrných rozdílových smluv (viz stanovisko TEN/837) lze podporovat poskytovatele služeb flexibility, ale je třeba je reformovat, aby byla zaručena efektivita. Zásadní význam má větší harmonizace režimů podpory a mechanismu stanovování cen.

V Bruselu dne 19. června 2025.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE

([6]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru – Budoucnost dodávek a cen elektrické energie v EU (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C, C/2025/1187, 21.3.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1187/oj).